

آیین دادرسی مدنی دعاوی خانوادگی بر اساس قانون حمایت خانواده جدید

دکتر صمد حضرتی

سیروان طاهریان - سامک لطفیانی

www.ketab.ir

سرشناسه	: حضرت‌تی شاهین‌دژ، صمد، ۱۳۵۱ -
عنوان و نام پدیدآور	: آیین دادرسی مدنی دعاوی خانوادگی بر اساس قانون حمایت خانواده جدید/ صمد حضرت‌تی، سیروان طاهریان، سیامک لطفیانی.
مشخصات نشر	: تهران: خرسندی، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	: ۱۰۲ ص
شابک	: 978-600-114-940-5
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیپا
یادداشت	: کتابنامه.
موضوع	: حقوق خانواده -- دعاوی
موضوع	: آیین دادرسی مدنی -- ایران
شناسه افزوده	: طاهریان، سیروان، ۱۳۶۲ -
شناسه افزوده	: لطفیانی، سیامک، ۱۳۶۷ -
رده‌بندی ی‌گره	: ۱۳۹۷ ۶۱۹ ح/ KMH۵۴۰
رده‌بندی دیوین	: ۳۴۶/۵۵۰۱۵۰۲۶
شماره کتاب‌سازی ملی	: ۵۲۵۲۳۵۰
Domestic relations -- Cases	
Civil procedure -- Iran	

انتشارات خرسندی

نمایشگاه و فروشگاه کتابخانه‌ای، حقوقی و مجموعه قوانین

تهران، خیابان انقلاب - خیابان فخر رازی - خیابان نبافی نژاد - نورسیده به خیابان دانشگاه - پلاک ۱۷۴ - واحد ۲

تلفن: ۵-۶۶۹۷۱۰۳۴ و ۵-۶۶۴۹۰۰۴۴

فروشگاه شماره ۱: میدان انقلاب، خ منیری جاوید (اردیبهشت)، تلفن: ۹۲۰۰۰۰۰۰-۶۶۹۵۰۷۵۹-۶۶۷۵۵۹۱۰

فروشگاه شماره ۲: خ انقلاب، نورسیده به میدان فردوسی، کوچه شهر دانش، دانشکده حقوق دانشگاه آزاد،

طبقه زیرین (قسمت کتابفروشی): ۵۹۱۰-۶۶۷۰۰۰۰۰

پست الکترونیک: Khorsandy.pub@gmail.com

سایت اینترنتی: WWW.Khorsandypub.com

آیین دادرسی مدنی دعاوی خانوادگی بر اساس

قانون حمایت خانواده جدید

دکتر صمد حضرت‌تی - سیروان طاهریان - سیامک لطفیانی

چاپ اول: ۱۳۹۷ تیراژ: ۵۰ جلد قیمت: ۱۵۰,۰۰۰ ریال

ISBN: 978-600-114-940-5

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۱۴-۹۴۰-۵

چکیده:

خانواده هسته اولیه و شالوده جامعه بشری است؛ به همین جهت حمایت از خانواده و تأمین حقوق افراد آن، از سوی دولت‌ها و قانون‌گذاران از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. در این راستا نقش حقوق‌دانان و قاضیان در تحکیم خانواده نباید انکار کرد، زیرا هستند کسانی که جز به زور به هیچ منطقی تسلیم نمی‌شوند و درباره‌ی اینان تنها قانون می‌تواند حداقلی از نظم و عدالت را مستقر سازد، از این رو راجع به این موضوع خاص می‌تواند این نظم و عدالت را ایجاب نماید تا نحوه‌ی رسیدگی در دعاوی خانوادگی با دادرسی در سایر دعاوی حقوقی متفاوت باشد. در صورتی که در گذشته میان رسیدگی به دعاوی خانوادگی با دادرسی در سایر دعاوی حقوقی تفاوت چندانی وجود نداشت و وجود ماده واحده‌ها و قوانینی پراکنده، راجع به این موضوع تفاوت چندانی وجود نداشت و نتیجه آن تشتت آراء دادگاه‌های خانواده بوده اما این دادگاه‌ها فاقد قوانینی جامع و کامل جهت رسیدگی به دعاوی خانوادگی در حوزه‌ی دادرسی این دعاوی بودند.

از قوانینی که بعد از انقلاب اسلامی به دادرسی در دعاوی خانوادگی پرداخته بود، می‌توان به قانون تشکیل دادگاه مدنی خاص، قانون اصلاح مقررات مربوط به طلاق و قانون تعیین مدت اعتبار گواهی عدم امکان سازش اشاره کرد که به برخی موضوعات از جمله طلاق، تکلیف زوجین جهت مراجعه به دادگاه برای اخذ گواهی عدم امکان سازش و ثبت آن و تعیین مهلتی جهت اعتبار گواهی عدم سازش، پرداخته است. با این وصف جای مجموعه قانونی که به طور کامل مقررات دادرسی را دعاوی خانوادگی در برگیرد، خالی بود. در سال ۱۳۸۶ لایحه‌ای با هدف حمایت از خانواده توسط قوه قضائیه تدوین و به مجلس شورای اسلامی پیشنهاد و تقویم گردید. و در مورخه ۱۳۹۱/۱۲/۰۱ به تصویب رسید، این قانون تا حدی در رفع خلأها، نقصه‌ها و ابهامات قانونی موفق بوده است، از این رو می‌تواند تا حدودی از مشکلات موجود در روند رسیدگی به دعاوی خانوادگی را بکاهد. مع هذا با توجه به مطالب رساله‌ی

۸ □ آیین دادرسی مدنی دعاوی خانوادگی بر اساس قانون حمایت خانواده جدید

حاضر با عنوان آیین دادرسی مدنی دعاوی خانوادگی بر اساس قانون جدید حمایت خانواده و تطبیق آن با فقه درسه فصل تدوین شده است. در فصل اول با عنوان کلیات، مفاهیم، تعاریف و مبانی و همچنین تاریخچه دادرسی دعاوی خانوادگی و اهمیت و ویژگی آیین دادرسی در دادرسی دعاوی خانوادگی و فصل دوم با عنوان سازمان و صلاحیت در دادگاه خانواده و فصل سوم تصمیمات دادگاه خانواده و نحوه اجرای حکم در دادگاه خانواده می باشد.

واژگان کلیدی: دعاوی خانوادگی، دعاوی حقوقی، خانواده

www.ketab.ir

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
چکیده.....	۷
علایم اختصاری.....	۹
مقدمه.....	۱۵

فصل اول: کلیات

طرح بحث.....	۱۹
مبحث نخست: خانواده و اهمیت آن.....	۱۹
گفتار نخست: تعریف خانواده و حقوق خانواده.....	۱۹
بند نخست: تعریف خانواده.....	۱۹
بند دوم: حقوق خانواده.....	۲۰
گفتار دوم: اهمیت خانواده.....	۲۱
بند نخست: اهمیت خانواده در حقوق اساسی.....	۲۱
بند دوم: اهمیت خانواده در حقوق خصوصی.....	۲۲
مبحث دوم: مفهوم آیین دادرسی در دادگاه خانواده.....	۲۲
گفتار نخست: تعریف آیین دادرسی.....	۲۳
گفتار دوم: آیین دادرسی مدنی.....	۲۳
گفتار سوم: تعریف آیین دادرسی دعاوی خانوادگی.....	۲۴
گفتار چهارم: پیشینه و مقررات شکلی دعاوی خانوادگی در ایران.....	۲۴

فصل دوم: سازمان و صلاحیت دادگاه خانواده

طرح بحث.....	۲۹
مبحث نخست: سازمان قضایی و مراجع شبه قضایی.....	۲۹
گفتار نخست: دادگاهها و مراجع قضایی.....	۳۰
بند نخست: دادگاه خانواده.....	۳۱
بند دوم: شورای حل اختلاف.....	۳۳
بند سوم: مراکز مشاوره خانواده.....	۳۳
بند چهارم: مراجع ثبتی.....	۳۴
گفتار دوم: داوری.....	۳۵

- ۳۶..... بند نخست: داوری در آیین دادرسی مدنی
- ۳۸..... بند دوم: داوری در دعاوی طلاق
- ۳۹..... الف: انتخاب داوران در دعاوی طلاق
- ۴۰..... ب: نحوه‌ی عمل داوران در دعاوی طلاق
- ۴۱..... مبحث دوم: اشخاص وابسته به قوه‌ی قضایی
- ۴۲..... گفتار نخست: وکالت
- ۴۴..... گفتار دوم: وکالت در آیین دادرسی مدنی
- ۴۹..... گفتار سوم: وکالت در دادگاه خانواده
- ۴۹..... بند نخست: وکالت زوجه در طلاق
- ۵۱..... بند دوم: وکالت دادگری در دادگاه خانواده
- ۵۲..... گفتار دوم: کارشناسان رسمی دادگستری
- ۵۳..... گفتار سوم: کارشناسان رسمی در دادگاه خانواده
- ۵۵..... مبحث سوم: صلاحیت
- ۵۶..... گفتار نخست: مفهوم صلاحیت در آیین دادرسی
- ۵۷..... بند نخست: صلاحیت ذاتی
- ۵۸..... بند دوم: صلاحیت نسبی یا محلی
- ۵۹..... گفتار دوم: صلاحیت در دادگاه خانواده
- ۶۱..... بند نخست: صلاحیت نسبی در دادگاه خانواده
- ۶۳..... گفتار سوم: صلاحیت قاضی در دادگاه خانواده
- ۶۳..... گفتار سوم: صلاحیت وصفات قاضی دادگاه در قوه شافعی
- ۶۴..... بند نخست: نقش قاضی مشاور زن در دادرسی دعاوی خانوادگی

فصل سوم: آیین دادرسی در دادگاه خانواده و نحوه‌ی اجرای حکم در دادگاه خانواده

- ۶۹..... طرح بحث
- ۶۹..... مبحث نخست: انواع دعاوی و اقامه‌ی دعوا در دادگاه خانواده
- ۷۲..... گفتار نخست: دادخواست یا درخواست
- ۷۳..... بند نخست: تقدیم دادخواست
- ۷۳..... بند دوم: تعریف دادخواست
- ۷۴..... بند سوم: شرایط دادخواست
- ۷۵..... گفتار دوم: عدم رعایت تشریفات آیین دادرسی مدنی

۷۵		مبحث دوم: تشریفات نکاح و طلاق
۷۶		گفتار نخست: تشریفات ثبت نکاح
۷۷		بند نخست: تشریفات ثبت نکاح دائم
۷۸		بند دوم: ثبت نکاح موقت
۷۹		بند سوم: مهریه
۸۰		گفتار دوم: تشریفات طلاق
۸۱		بند نخست: دادخواست طلاق و صدور گواهی عدم امکان سازش
۸۱		الف: مدت اعتبار گواهی عدم امکان سازش
۸۲		ب: ضمانت اجرای کیفری
۸۴		بند دوم: حکم دادگاه
۸۴		بند سوم: ارائه گواهی عدم بارداری به دادگاه
۸۵		بند چهارم: پرداخت نفقه، مالی زوج، تعیین تکلیف حضانت و ملاقات طفل
۸۶		بند پنجم: ثبت طلاق
۸۸		مبحث سوم: تصمیمات دادگاه خانواده در روی اجرای حکم در دادگاه خانواده
۸۸		گفتار نخست: قرارهای دادگاه خانواده
۸۸		گفتار دوم: احکام دادگاه خانواده و اجرای آن
۹۰		بند نخست: احکام دادگاه خانواده
۹۰		الف: حکم غیابی در دادگاه خانواده
۹۰		ب: احکام دادگاه خانواده از منظر قطعیت و عدم حقیقت
۹۱		بند دوم: اجرای حکم در دادگاه خانواده
۹۱		الف: اجرای حکم تمکین
۹۲		ب: اجازه نامه ازدواج و ازواج مجدد
۹۳		ج: اجرای حکم به منع اشتغال زوج
۹۳		د: نحوه ای اهدای جنین به زوجین نابارور
۹۳		بند سوم: تأثیر قانون جدید حمایت خانواده باوصف شکلی بودن در استحکام بخشی نهاد خانواده
۹۵		نتیجه گیری
۹۹		منابع

مقدمه

خانواده اولین و مهمترین کانون اجتماعی و تربیتی هر جامعه محسوب می شود. لذا در تمام اعصار بر اهمیت و رسالت تربیتی و اجتماعی آن تأکید شده، به طوری که اعتقاد همگان بر این است که نهال تربیتی اجتماعی افراد در خانواده شکل می گیرد. بنابر این حفظ بنیان خانواده در قوانین اساسی کشورها و همچنین قوانین عادی از اولویتهای کاری دولتمردان است. در مقدمه قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران از این نهاد واحد بنیادین جامعه و کانون اصلی رشد و تعالی انسان شناخته شده است. اصل دهم این قانون نیز مقرر داشته است که، همه قوانین و مقررات و برنامه ریزی های دولت باید در جهت آسان کردن تشکیل خانواده، پاسداری از قداست و استواری روابط خانوادگی بر پایه حقوق و اخلاق اسلامی باشد.

اصل بیست و یکم (۲۱) همین قانون دولت را مکلف نموده تا در جهت حفظ حقوق زن تدابیر را در نظر گرفته و به اجرا درآورد که از آن جمله می توان به ایجاد دادگاه صالح برای حفظ کیان و بقای خانواده در بند ۳ آن اشاره کرد.

حقوق خانواده شاخه ای از حقوق مدنی است که به جهت ویژگی موضوع از سایر موضوعات حقوق مدنی متمایز می شود لکن برای تضمین حقوق خانواده نیز به مانند حقوق دیگر به قوانین ماهوی که همانا حقوق و تکالیف اشخاص را بیان می کند و قوانین شکلی که تضمین حقوق ماهوی را عهده دار است نیازمندیم. پس هرگاه حقوق مربوط به خانواده از سوی زوج یا زوجه مورد تجاوز و تعدی قرار گیرد هریک می تواند با مراجعه به دادگاه حقوق خویش را استیفاکند. در رسیدگی به دعاوی خانوادگی به لحاظ وجوه ممیزه به قواعد و

تشریفات خاصی نیاز است. در کشور ما تا قبل از تصویب قانون جدید حمایت خانواده، مصوب اسفند ۹۱ به این قواعد توجه ویژه‌ای نشده بود بلکه قانون‌گذاری نامنظم و پراکنده سبب گردیده بود که طرفین این گونه دعاوی در محاکم با سلیقه‌های متفاوت قضایی و تفاسیر مختلف از قانون روبرو شوند اما لزوم توجه بیشتر به نهاد خانواده و ویژگی‌های خاص آن، این الزام را برای مقنن به وجود آورد. که در مورخ ۱۳۸۶/۰۵/۰۱ در اجرای اصل یکصد و بیست و سوم (۱۲۳) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران قانون حمایت خانواده به عنوان لایحه به مجلس شورای اسلامی تقدیم گردید. لایحه قانون حمایت از حقوق خانواده با همه حواشی و فراز و فرودهای حقوقی و قانونی ختم و سرانجام در جلسه علنی ۱۳۹۱/۱۲/۱ مجلس شورای اسلامی تصویب و پس از تأیید شورای نگهبان برای انتشار به روزنامه رسمی کشور برابر قانون مدنی منعکس و ابلاغ گردید. ده ابلاغ رسمی در فروردین ۱۳۹۲ و از هفتم اردیبهشت همان سال در سراسر کشور لازم الاجرا شد.

با این مقدمه ضرورت مقررات آیین دادرسی خانوادگی از نیازهای دادگاه خانواده است.